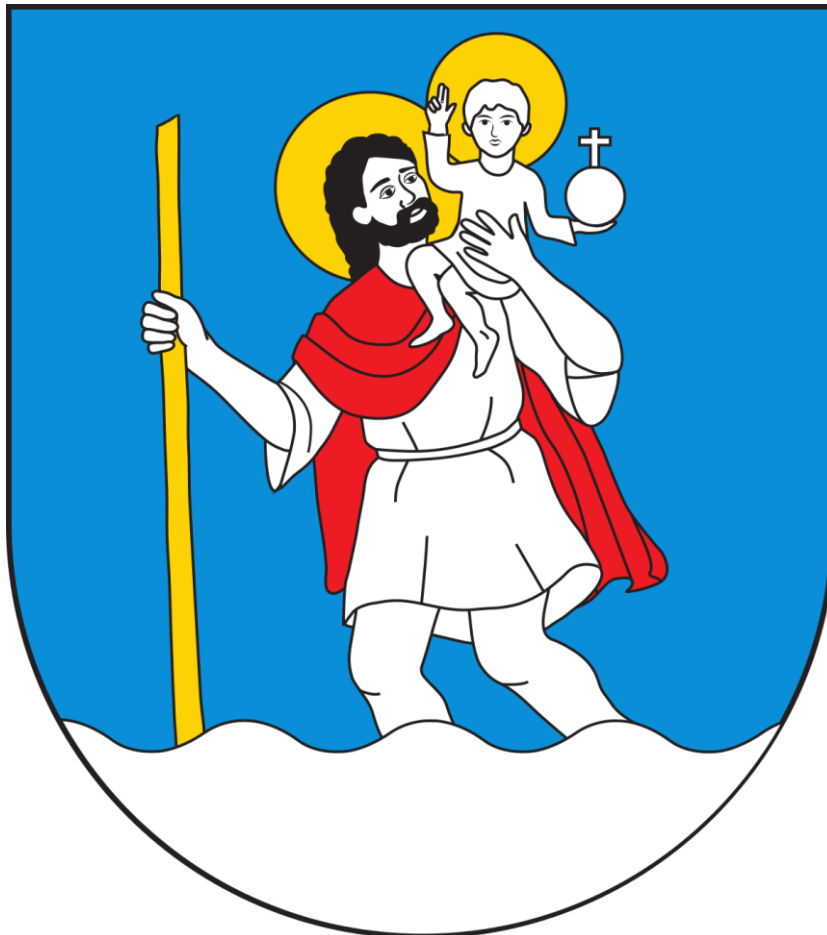

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2021 – 2025**

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
II. PRZEMOC W RODZINIE – PODSTAWOWE TERMINY, PODSTAWY TEORETYCZNE	3
Definicja i podstawowe terminy związane z problematyką przemocy w rodzinie	3
Cykl przemocy.....	4
Rodzaje przemocy w rodzinie – formy zachowań agresywnych.....	5
Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie.....	5
Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe	7
Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci	7
Społeczne konsekwencje przemocy w rodzinie	7
III. PRAWO WOBEC PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE	8
IV. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE CHELMIEC	9
Diagnoza zasobów instytucjonalnych.....	11
Priorytetowe potrzeby i kierunki działań	13
Schemat postępowania wobec problemu przemocy w rodzinie.....	14
Procedura Niebieskiej Karty.....	14
V. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	16
VI. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU	17
VII. CELE PROGRAMU	17
VIII. ZESTAWIENIE CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH I ZADAŃ	18
Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie	18
Minimalizowanie negatywnych skutków stosowania przemocy w rodzinie.....	19
Ochrona ofiar przemocy	19
Wysoka jakość i skuteczność interwencji wobec problemu przemocy	20
IX. REALIZATORZY I PARTNERZY	21
X. SPODZIEWANE REZULTATY	21
XI. FINANSOWANIE PROGRAMU	21
XII. MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU	21

I. WSTĘP

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025 jest realizacją art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zgodnie, z którym do zadań własnych gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, z w szczególności do

1. opracowywania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
2. prowadzenia poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie
3. zapewniania osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia
4. tworzenia zespołów interdyscyplinarnych

Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie jak i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy ofiarom przemocy rodzinnej, a także w podejmowaniu odpowiednich działań wobec sprawców.

Program powstał z uwzględnieniem diagnozy przeprowadzonej na podstawie danych z GOPS, GKRPA, PCPR, SOIK, Policji. Pozwoliło to na identyfikację najbardziej istotnych problemów. Z analizy tej wyłoniono hierarchię celów, które należy osiągnąć.

Niniejszy program będzie stanowił część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, Plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie będzie realizowany przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Program przyczynić się ma do usprawnienia działań w zakresie przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych. Jednocześnie program w efekcie końcowym ma za zadanie polepszenie potencjału rodzin z gminy Chelmiec.

II. PRZEMOC W RODZINIE – PODSTAWOWE TERMINY, PODSTAWY TEORETYCZNE

Definicje i podstawowe terminy związane z problematyką przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie – to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie :

- jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka – działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym,
- jest intencjonalna – zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu,
- wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę, opiera się na władzy i kontroli,
- narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny,
- powoduje szkody i cierpienie u osób, których dotyka.

Ofiara przemocy – osoba doznająca przemocy w rodzinie.

Sprawca przemocy – osoba stosująca przemoc.

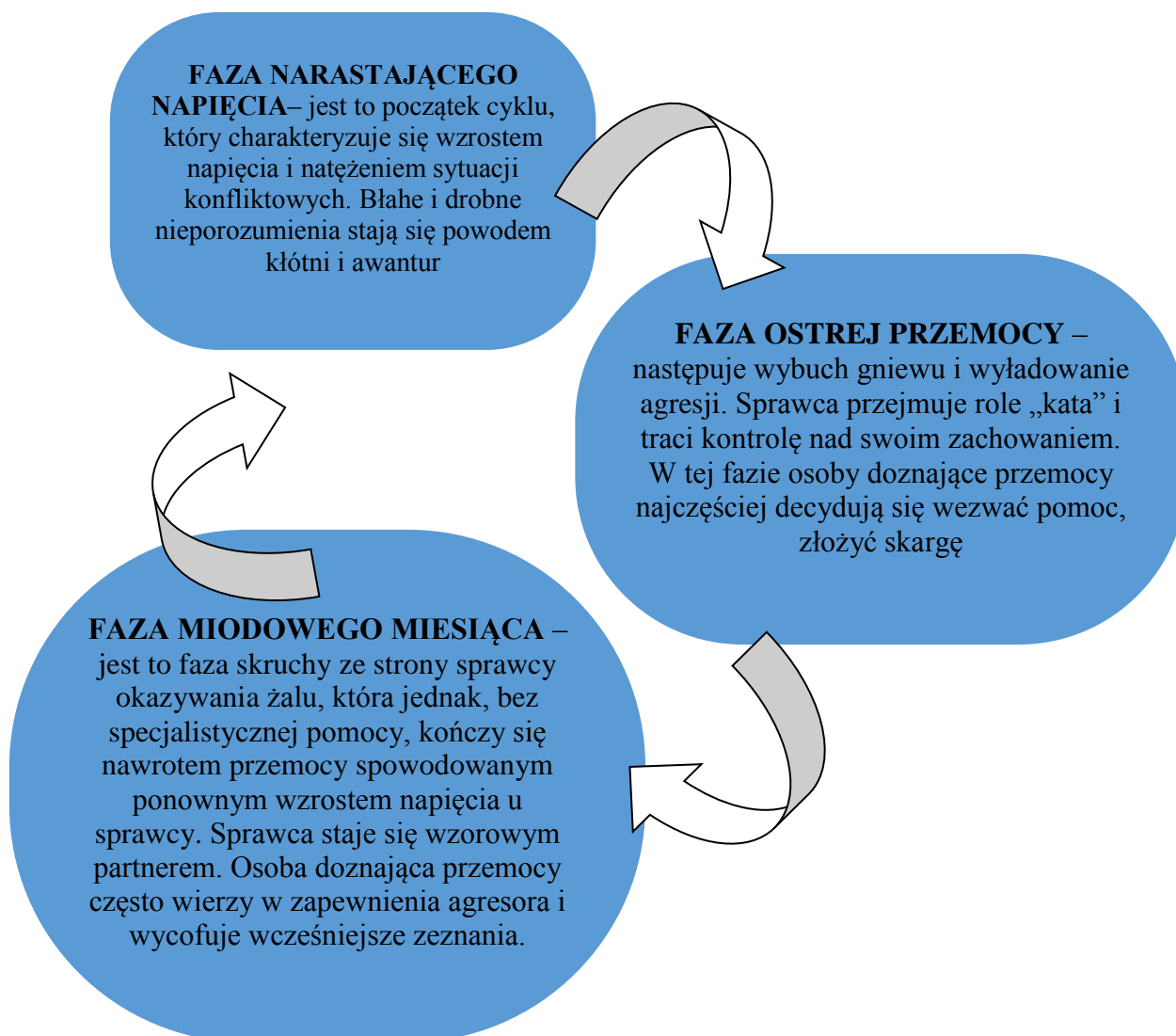
Świadek przemocy – osoba, która w sposób bezpośredni lub pośredni uczestniczy w sytuacji występowania przemocy – widzi, słyszy lub wie czy podejrzewa, że w rodzinie dochodzi do przemocy. Świadek przemocy pełni bardzo ważną rolę ponieważ jest osobą, która może ujawnić przemoc i przyczynić się do jej przerwania.

Interwencja kryzysowa - Działania podejmowane na rzecz osób rodzin będących w stanie kryzysu, których celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego w uzasadnionych sytuacjach – schronienia do 3 miesięcy.

Interwencja wobec osoby stosującej przemoc – to podjęcie bezpośrednich działań wobec osoby stosującej przemoc, których nadrzędnym celem jest obrona praw i bezpieczeństwa osób doznających przemocy.

Cykl przemocy

Przemoc domowa najczęściej jest procesem złożonym z wieloetapowych zdarzeń w rodzinie. Rzadko jest czynem jednorazowym. Ma tendencje do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym że jest:

- **intencjonalna** – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- **nierównomierny układ sił** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy,
- **naruszane są prawa i dobra osobiste** – sprawca wykorzystuje przewagę sił narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do netykalności fizycznej, godności, szacunku itd.)
- **powoduje ból i cierpienie** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Rodzaje przemocy w rodzinie – formy zachowań agresywnych

RODZAJE PRZEMOCY	KATALOG ZACHOWAŃ
PRZEMOC FIZYCZNA	Popychanie, odpychanie, obezwładnianie, „przetrzymanywanie”, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.
PRZEMOC PSYCHICZNA	Wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, „izolacja” społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
PRZEMOC SEKSUALNA	Wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety itp.
PRZEMOC EKONOMICZNA	Uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny.

Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie

Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym zgodę na przemoc. Jest to wynikiem funkcjonujących w świadomości społecznej mitów i stereotypów na temat przemocy, które pokazują fałszywy obraz problemu. Mity i stereotypy usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na przemoc, umacniają w nim pewność siebie i poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę przemocy i zmuszając ją do milczenia. Wśród najczęściej spotykanych mitów i stereotypów na temat przemocy w rodzinie znajdują się następujące stwierdzenia:

„Przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie po winien się wtrącać”

„Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego”

„Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar”

„Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że sobie na to zasłużył”

„Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych”

„Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc”
„To był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy”
„Gdyby ofiara naprawdę cierpiała odeszłaby od sprawcy”
„Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol”
„Gwałt w małżeństwie nie istnieje”
„Osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie”
„Nie ujawnia się tajemnic rodzinnych”
„Nie można zmienić swego przeznaczenia”

Tymczasem, wiedza naukowa, badania i doświadczenie specjalistów obalają stereotypy i dowodzą, iż:

- przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec obcych osób; bycie małżeństwem czy mieszkanie razem pod jednym dachem w wolnym związku nie daje nikomu prawa do stosowania przemocy, nie zwalnia z odpowiedzialności prawnej, każdy ma prawo a nawet obowiązek reagować na przestępstwo;
- przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia lub statusu społecznego czy materialnego, zdarza się, że lepiej wykształceni sprawcy stosują często bardziej wyszukane formy przemocy;
- nie tylko siniaki, złamania czy oparzenia świadczą o przemocy, przemoc ma „wiele twarzy” – to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, groźenie, zastraszanie;
- nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie, niezależnie od tego, co zrobił lub powiedział, nie wolno poniżać, bić innych ani się nad nimi znęcać;
- przemoc domowa to przestępstwo ścigane przez prawo a nie sprawa rodzinna, Policja jest powołana do ochrony bezpieczeństwa osób, zapobiegania popełnianiu przestępstw i ściganiu sprawców, niezależnie od tego czy osoba dotknięta przemocą należy do rodziny sprawcy czy nie;
- ofiary przemocy w rodzinie nie chcą być źle traktowane przez swoich bliskich, starają się bronić siebie i innych zagrożonych przemocą członków rodziny, chcą przerwać przemoc, ale pozostając w osamotnieniu, często nie potrafią tego zrobić – będąc w opresji działają często nieracjonalnie, co prowadzi do nasilenia przemocy;
- przemoc domowa niemal nigdy nie jest wyjątkowym, pojedynczym wydarzeniem, ma tendencję do powtarzania się, niezatrzymana eskaluje i przybiera na sile;
- nikt nie lubi być poniżanym i bitym, osoby doznające przemocy znajdują się w bardzo trudnej sytuacji wypełnionej bólem, cierpieniem, strachem, bezsilnością i poczuciem osamotnienia; tkwienie w związku pełnym krzywdzenia wynika między innymi z wyznawania tradycyjnych wartości takich jak miłość, trwałość małżeństwa, mylnego przeświadczenia, że sprawca jest dobry dla dzieci, gdyż ich nie bije, przekonania o zależności ekonomicznej od sprawcy i niemożności samodzielnego funkcjonowania, wiary w obietnice sprawcy, że się zmieni, nieracjonalnego obwiniania się za przemoc, czy też braku wiedzy na temat miejsca, gdzie osoba dotknięta przemocą może znaleźć bezpieczne schronienie i specjalistyczną pomoc;
- nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za działania dokonywane pod jego wpływem, alkohol może nasilać przemoc i ułatwia jej stosowanie, stanem nietrzeźwości sprawcy próbuje ją usprawiedliwić fakt znęcania się nad członkami rodziny;
- każda osoba niezależnie od tego, czy żyje w związku formalnym, nieformalnym, czy jest wolna, jest uprawniona do samodzielnego decydowania o swoim życiu intymnym, zachowaniach seksualnych, małżeństwo nie zmienia definicji gwałtu, gwałt polega na doprowadzeniu innej osoby do poddania się czynowi nierządnemu lub do wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp, definicja ta nie wyklucza małżonków ani innych osób z rodziny sprawcy;
- przemoc jest dążeniem do przejęcia pełniej władzy i kontroli nad innymi osobami, nie ma żadnych danych wskazujących na istnienie bezpośredniego związku pomiędzy przemocą, a chorobą psychiczną;
- przemoc jest poważnym problemem, który niszczy nie tylko osobę, która jej doświadcza, ale również innych członków rodziny narażonych na uczestniczenie w aktach przemocy, dlatego nie można ukrywać przemocy i pozostawać biernym; ujawnienie problemu i zwrócenie się po specjalistyczną pomoc nie ma nic wspólnego z ujawnianiem tajemnic rodzinnych;
- przemoc w rodzinie nie jest nikomu przeznaczona, doznawanie przemocy przez lata nie oznacza, że tak musi być i że trzeba się z tym pogodzić

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz inne dolegliwości) przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, technik mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie.

Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, poczucie osamotnienia, myśli samobójcze, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne niekorzystnie wpływa na rozwój dzieci. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (deficyty w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności) problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponiżanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm).

Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej. Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie ma wpływ na całe dorosłe życie. Ofiary przemocy, zwłaszcza seksualnej, mają problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami. Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

Spoleczne konsekwencje przemocy w rodzinie

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsada go od środka, odbiera

poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

III. PRAWO WOBEC PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowym przepisem prawa karnego materialnego, związanym z zagadnieniem przemocy w rodzinie jest art. 207 Kodeksu Karnego (dalej: k.k.) – przestępstwo znęcania. Przewiduje on karę za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną.

Obok znęcania w rodzinie dochodzi także do innych ściganych prawem przestępstw jak np.:

- uszkodzenia ciała (art. 156 k. k. lub art. 157 § 1 i 2 k. k.)
- pozostawienie osoby co do której istnieje obowiązek sprawowania opieki w sytuacjach bezpośrednio zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 § 2 k. k.)
- groźenie popełnieniem przestępstwa na szkodę innej osoby lub osoby najbliższej, jeśli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że zostanie spełniona (art. 190 k.k.)
- zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 § 1 k. k.)
- zgwałcenie (art. 197 k. k.)
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k. k.)
- doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub do poddania czy wykonania innej czynności seksualnej lub utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego (art. 200 k.k.)
- rozpijanie małoletniego w drodze dostarczania napoju alkoholowego, ułatwiania lub nakłaniania do spożycia takiego napoju (art. 208 k.k.)
- uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.)
- porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym lub fizycznym (art. 210 k.k.)
- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym czy fizycznym wbrew woli osoby powołanej do opieki czy nadzoru (art.211k.k.)
- zniewaga (art.216 § 1 k.k.)
- naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.)
- kradzież na szkodę osoby najbliższej (art. 278 § 4 k.k.) lub kradzież z włamaniem (art. 279k.k.)
- przywłaszczenie (art. 284 k.k.) lub niszczenie mienia (art. 288 k.k.)

Od 2005 roku obowiązuje **ustawa z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa zobowiązuje osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o występowaniu przemocy w rodzinie, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub Prokuratora (art. 12).

Od 18 października 2011r obowiązuje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13-września 2011r w sprawie procedury Niebieskiej Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta, rozporządzenie określa szczegółową procedurę Niebieskiej Karty i obowiązki Zespołu Interdyscyplinarnego.

IV. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE CHELMIEC

Gmina Chełmiec jest gminą wiejską położoną w północnej części powiatu nowosądeckiego w województwie małopolskim. Zajmuje obszar o powierzchni 11 201 ha (ok. 7,2% pow. powiatu) i liczy 28 834 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2019 roku). Siedzibą urzędu gminy jest Chełmiec. Obszar gminy otacza pierścieniem sąsiadujące od południa miasto Nowy Sącz. Ponadto od południowego zachodu graniczy z gminą Podegrodzie, od zachodu z gminą Limanowa (powiat limanowski), od północy z gminami: Łososina Dolna i Gródek nad Dunajcem, od północnego wschodu z gminą Korzenna, od wschodu na niewielkim odcinku z gminą Grybów, od południowego wschodu z gminą Kamionka Wielka. Teren gminy podzielony jest naturalnie korytem rzeki Dunajec na część wschodnią i zachodnią.

W skład gminy wchodzi 27 miejscowości: Biczycze Dolne, Biczycze Górne, Boguszowa, Chełmiec, Chomranice, Dąbrowa, Januszowa, Klęczany, Klimkówka, Krasne Potockie, Kunów, Kurów, Librantowa, Mała Wieś, Marcinkowice, Naściszowa, Niskowa, Paszyn, Piątkowa, Rdziostów, Świniarsko, Trzetrzewina, Ubiad, Wielogłowy, Wielopole, Wola Kurowska, Wola Marcinkowska.

Na terenie gminy powołany jest Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Oszacowanie zjawiska jest możliwe między innymi dzięki procedurze „Niebieskiej Karty”. Do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Chełmiec w okresie od stycznia 2017 roku do 30 czerwca 2020 roku wpłynęło łącznie 175 „Niebieskich Kart” od poniższych podmiotów:

Tabela 1. Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych GOPS Chełmiec

	Niebieskie Karty 2017	Niebieskie Karty 2018	Niebieskie Karty 2019	Niebieskie Karty I połowa 2020
POMOC SPOŁECZNA	4	3	8	3
POLICJA	44	41	47	24
OŚWIATA	-	-	1	-
SŁUŻBA ZDROWIA	-	-	-	-
GKRPA	-	-	-	-
<u>RAZEM:</u>	48	44	56	27

Źródło: rejestr wpływu „Niebieskich Kart” do Przewodniczącego ZI

Z powyższej tabeli wynika, iż 2019 roku zwiększyła się liczba prowadzonych procedur Niebieskich Kart co może wskazywać nie tylko na wzrost występowania przemocy w rodzinie, w również na wzrost wykrywalności przemocy w rodzinie i większą świadomość ofiar przemocy o słuszności zgłaszania przemocy w rodzinie. Ponad to policja jest instytucją, w której najczęściej dochodzi do identyfikacji problemu przemocy w rodzinie.

Tabela 2. Liczba przeprowadzonych interwencji domowych przez Komendę Miejską Policji w Nowym Sączu

2017	2018	2019	I połowa 2020
106	153	242	220

Źródło: Komenda Miejska Policji w Nowym Sączu

Z tabeli nr 2 wynika, iż osoby doznające przemocy w rodzinie coraz częściej wzywają Policję do spraw związanych z przemocą, nadużywaniem alkoholu. Wzrasta świadomość i wiedza gdzie należy szukać pomocy. Coraz częściej w sytuacji występowania przemocy psychicznej osoby wzywają interwencje policji.

Zgodnie z danymi w tabeli 3 wynika, iż działania policji są skuteczniejsze i częściej postępowania wszczęte kierowane są do sądu. Zauważalna jest coraz większa współpraca osób doznających przemoc z organami ścigania oraz świadomość, iż nie należy ukrywać przemocy w rodzinie.

Tabela 3. Liczba postępowań przygotowawczych przeprowadzonych przez Komendę Miejską Policji w Nowym Sączu w związku z art. 207 kk

	2019	I półrocze 2020 roku
Postępowania wszczęte	23	10
Postępowania umorzone	10	3
Postępowania wykryte (skierowane sprawy do sądu)	11	11

Źródło: Komenda Miejską Policji w Nowym Sączu

W sprawach dotyczących przemocy w rodzinie Prokuratura Rejonowa w Nowym Sączu podejmuje szereg działań oraz stosuje instrumenty prawne mające na celu przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczonym przemocą w rodzinie oraz skuteczne i niezwłoczne ukaranie sprawców przemocy.

Podejmowane przez Prokuraturę działania skierowane są przede wszystkim wobec sprawców przemocy w rodzinie. Obowiązujące przepisy dają możliwość organom Policji i Prokuratury na podjęcie niezwłocznych działań, celem zatrzymania sprawcy przemocy i zastosowania wobec niego środków zapobiegawczych.

Prokurator władny jest zastosować środki zapobiegawcze między innymi w postaci dozoru Policji połączonego z nałożeniem na sprawcę określonych obowiązków (np. zakazem kontaktowania się z pokrzywdzonym, zakazem przebywania w określonych miejscach) oraz nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Dodatkowo prokurator może wnioskować o zastosowanie najsurowszego środka zapobiegawczego tj. tymczasowego aresztowania sprawcy, jednakże pod warunkiem spełnienia określonych przesłanek. Tymczasowe aresztowanie stosuje sąd.

Tabela 4. Liczba wydanych środków zapobiegawczych wobec sprawców przemocy

	2019	I półrocze 2020 roku
Nakaz opuszczenia lokalu	9	8
Zakaz kontaktowania się i zbliżania się	12	7
Dozór policji	12	7

Źródło: Komenda Miejską Policji w Nowym Sączu

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 8 członków. W 2019 roku przeprowadzili 76 rozmów z osobami uzależnionymi od alkoholu. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia w zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 34 osób uzależnionych od alkoholu oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 34 osób.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do badania, ze względu na fakt, iż dotyczy ona najbardziej intymnej sfery życia człowieka. W konsekwencji większość przypadków przemocy nadal nie jest ujawniania.

Wyniki przeprowadzonej diagnozy wskazują jednak na konieczność zwiększenia skoordynowanej współpracy instytucji w środowisku lokalnym na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy poprzez stałą wymianę informacji, wspólne diagnozowanie przypadków przemocy oraz opracowywanie i wdrażanie planu pomocy.

Diagnoza zasobów instytucjonalnych

W gminie Chelmiec funkcjonują następujące instytucje, których działanie związane jest z zapobieganiem i zwalczaniem przemocy w rodzinie

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chelmcu ul. Marcinkowicka 6 33-395 Chelmiec - wykonuje zadania gminy z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności polegające na: przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków celowych, pracy socjalnej, tworzeniu i realizacji gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, tworzeniu i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzeniu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chelmcu realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych formach oraz współpracuje z :

- Komendą Miejską Policji w Nowym Sączu
- Sądem Rejonowym w Nowym Sączu
- Dyrektorami szkół
- Pedagogami szkolnymi
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Nowym Sączu
- Zakładami Opieki Zdrowotnej na terenie gminy Chelmiec
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu
- Małopolski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Nowym Sączu
- Stowarzyszeniem AL. ANONE
- Zespołem Interdyscyplinarnym

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ul. Papieska 2 33-395 Chelmiec - do zadań Komisji należy między innymi inicjowanie działań w zakresie zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży, podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego a także udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;

Komenda Miejska Policji w Nowym Sączu, ul. Grotgiera 50 33-300 Nowy Sącz - do podstawowych zadań policji należą: ochrona życia i zdrowia ludzi, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu, przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie, w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w tym prowadzenie interwencji w przypadku występowania przemocy w

rodzinie, zapewnianie ofiarom doraźnego bezpieczeństwa, informowanie ofiar i świadków o przysługujących prawach, możliwościach i miejscach uzyskania pomocy, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców;

Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej na terenie gminy Chelmiec - zobowiązane do udzielania pomocy medycznej, a także w przypadku występowania u pacjenta sygnałów świadczących występowaniu przemocy domowej, do informowania o możliwościach uzyskania pomocy, wystawiania na prośbę osoby pokrzywdzonej zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach i podjętym leczeniu, informowanie ofiar o warunkach i miejscach wystawienia obdukcji.

Placówki oświatowe. Szkoła obok funkcji edukacyjnej jest źródłem wsparcia dla rodziców w wychowaniu dziecka między innymi poprzez dostarczanie wiedzy dotyczącej problematyki wychowania z zakresu komunikacji interpersonalnej pomiędzy rodzicami i dziećmi, profilaktyki zagrożeń, racjonalnego spędzania czasu wolnego, kształtowanie umiejętności wychowawczych poprzez zajęcia warsztatowe, udzielanie pomocy materialnej, takiej jak bezpłatne obiady, bezpłatne podręczniki, stypendia, wzmacnianie więzi wewnątrz rodzinnych, prowadzenie zajęć edukacyjnych z zakresu wychowania do życia w rodzinie

Zespół Interdyscyplinarny – w skład, którego wchodzi 17 członków.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- 1) jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- 2) gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych
- 3) Policji;
- 4) oświaty;
- 5) ochrony zdrowia;
- 6) kuratorzy sądowi

Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, wchodzących w jego skład zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupy robocze, do zadań grup roboczych należy, w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie;
- 2) monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy;
- 3) dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Obok gminnych instytucji działających na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie dużą rolę odgrywają instytucje działające na terenie miasta Nowego Sącza.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ul. Kilińskiego 72 33-300 Nowy Sącz - wykonuje zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie; do zadań tych należy w szczególności m.in. prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, udzielanie informacji o prawach uprawnieniach, szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr z terenu powiatu, prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej, tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz specjalistycznych ośrodków wsparcia.

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna ul. Waryńskiego 1 33-300 Nowy Sącz - udziela pomocy psychologiczno pedagogicznej dzieciom, młodzieży oraz rodzicom, między innymi poprzez: wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, efektywności uczenia się, nabywania i rozwijania umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej, problematyka uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka, terapia zaburzeń rozwojowych i zaburzeń dysfunkcyjnych, prowadzenie edukacji prozdrowotnej wśród uczniów, rodziców i nauczycieli, wspomaganie wychowawczej funkcji rodzin.

Sąd Rejonowy ul. Juliana Smolika 1 33-300 Nowy Sącz jako jednostka sądownictwa najbliższa dla obywateli, rozpatruje wszystkie sprawy, z wyjątkiem zastrzeżonych dla sądu okręgowego. Kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Prokuratura Rejonowa ul. Paderewskiego 26 33-300 Nowy Sącz - zobowiązana w sytuacji istnienia uzasadnionego podejrzenia, że doszło do popełnienia przestępstwa, do wszczęcia postępowania przygotowawczego celem sprawdzenia czy doszło do przestępstwa, wyjaśnienia okoliczności zdarzenia, zebrania i zabezpieczenia dowodów, ujęcia sprawcy, zastosowania, w uzasadnionych przypadkach, środka zapobiegawczego wobec sprawcy przemocy w formie dozoru policyjnego bądź tymczasowego aresztowania.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej ul. Śniadeckich 10 - Ośrodek jest całodobową placówką zapewniającą nieodpłatną specjalistyczną pomoc na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu oraz ochrony przed przemocą w rodzinie.

Małopolski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Nowym Sączu ul. Waryńskiego 1 – Ośrodek przyjmuje osoby uzależnione i współuzależnionych członków ich rodzin. Prowadzi terapię grupową oraz indywidualną osób uzależnionych od alkoholu, terapię dla Dorosłych Dzieci Alkoholików tzn. DDA, program korygująco – terapeutyczny dla sprawców przemocy, terapię dla współuzależnionych, terapię rodzinną i małżeńską. Poradnia świadczy swoje usługi bezpłatnie oraz bez skierowania.

Priorytetowe potrzeby i kierunki działań

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Chełmiec pozwoliła sformułować priorytetowe potrzeby i kierunki działań:

- profilaktyka, edukacja i podnoszenie świadomości problemu przemocy w społeczeństwie
- systematyczne monitorowanie problemu przemocy w rodzinie
- gromadzenie informacji i danych związanych z problemem, badanie problemu przemocy;
- rozwój profesjonalnej bazy instytucjonalnej oferującej pomoc i wsparcie osobom uwikłanym w przemoc domową;
- zacieśnianie i koordynacja współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami zobligowanymi do podejmowania działań w obszarze zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie celem wymiany informacji i doświadczeń;
- rozwijanie form wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc;
- położenie nacisku na kompleksowe działania skierowane wobec sprawców przemocy;
- podnoszenie poziomu jakości pomocy świadczonej osobom doznającym przemocy i pracującym ze sprawcami.

Skuteczna praca z osobami dotkniętymi przemocą wymaga współpracy ze strony ofiar, a ta warunkowana jest przekonaniem o skuteczności pomocy. Jak wskazuje diagnoza stanu realizacji procedury Niebieskie Karty w pomocy społecznej ofiary przemocy często nie chcą ujawniać przemocy i współpracować. Źródłem takiej postawy jest między innymi poczucie wstydu, brak przekonania o skuteczności jakiegokolwiek pomocy oraz obawa przed sprawcą. Jeśli dochodzi do ujawnienia przemocy, sprawca karany jest wyrokiem sądu, o ile ofiara nie wycofa oskarżenia. Zazwyczaj pierwszy wyrok orzekany jest w zawieszeniu i sprawca powraca do rodziny, do bliskich, wobec

których stosował przemoc, co godzi w poczucie bezpieczeństwa ofiar wzmacniając przekonanie o nieskuteczności pomocy. Część sprawców otrzymuje wyroki bezwzględnego pozbawienia wolności i przebywa w izolacji więziennej. Nie można jednak oczekiwać, że sam wyrok doprowadzi do zatrzymania zachowań. Sprawca nie posiada umiejętności zmiany swoich zachowań. Zdarza się również, iż powieli on wzorce nadużyć, których sam doznawał w dzieciństwie.

Istotny jest też brak świadomości sprawcy, co do istoty i szkodliwości jego czynów. Dodatkowo, utrwalaniu przemocy sprzyja zwarty system przekonań dających sprawcy uzasadnienie jego działań, a mechanizmy obronne pozwalają umniejszać i bagatelizować ich znaczenie.

Aby skutecznie zapobiegać przemocy i zwalczać jej negatywne skutki konieczne jest: podjęcie działań wobec sprawców przemocy w szczególności prowadzenie bezpośrednich oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jak i doskonalenie procedur interwencyjno-prawnych.

Schemat postępowania wobec problemu przemocy w rodzinie

Procedurę Niebieskiej Karty szczegółowo określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13-września 2011r w sprawie procedury Niebieskiej Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- 4) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Przedstawiciele podmiotów, o których mowa powyżej, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku głoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Procedura Niebieskiej Karty

Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza "Niebieska Karta - A" przez przedstawiciela jednego z podmiotów wymienionych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza "Niebieska Karta - A" z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą

w rodzinie, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza "Niebieska Karta - A" następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza "Niebieska Karta - A" następuje bez udziału tej osoby. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej. Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa. Po wypełnieniu formularza "Niebieska Karta - A" osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz "Niebieska Karta - B". Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest dziecko, formularz "Niebieska Karta - B" przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Przekazanie wypełnionego formularza "Niebieska Karta - A" do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury. Kopię wypełnionego formularza "Niebieska Karta - A" pozostawia się u wszczynającego procedurę.

Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego po otrzymaniu formularza "Niebieska Karta - A" niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania, przekazuje go członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Na posiedzeniu członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz "Niebieska Karta - C". Na posiedzenie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej nie zaprasza się dziecka. Niestawiennictwo osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, nie wstrzymuje prac zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej wypełniają formularz "Niebieska Karta - D" w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Wszystkie działania są dokumentowane. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa sprawa przekazywana jest organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego.

W ramach procedury pracownicy socjalni jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Funkcjonariusze Policji, przedstawiciele Ochrony Zdrowia, przedstawiciele Oświaty podejmują działania zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r.

W ramach procedury członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej:

- 1) udzielają pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 2) podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań;
- 3) zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej;
- 4) opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, i jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych;
- 5) rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań.

Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Spotkania z osobami, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, oraz osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, nie mogą być organizowane w tym samym miejscu i czasie. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w szczególności:

- 1) diagnozują sytuację rodziny, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą;

- 2) przekazują informacje o konsekwencjach popełnianych czynów;
- 3) motywują do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
- 4) przeprowadzają rozmowę pod kątem nadużywania alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków;
- 5) przekazują informacje o koniecznych do zrealizowania działaniach w celu zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie.

Jeżeli osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, nadużywa alkoholu, członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej kierują tę osobę do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Zakończenie procedury następuje w przypadku:

- 1) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo
- 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Zakończenie procedury wymaga udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

SYSTEMOWOŚĆ

Program dąży do rozwoju spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy opartego o wyspecjalizowane zasoby instytucjonalne i ludzkie, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy. Elementami takiego systemu na poziomie lokalnym są pracownicy wszystkich instytucji z danego terenu zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej, włączeni w proces niesienia pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc. Zgodnie z założeniem każdy specjalista powinien: potrafić identyfikować przemoc, mieć wiedzę i umiejętności związane z podejmowaniem interwencji, znać kompetencje i zasady współpracy ze wszystkimi instytucjami i służbami, które uczestniczą w procesie pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową, wykazywać gotowość włączenia się do takiej współpracy.

INTERDYSCYPLINARNOSĆ

Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji. Kluczowe znaczenie ma praca zespołowa, koordynacja działań i współpraca. Interwencja wobec problemu przemocy w rodzinie nie może opierać się na działaniu jednej instytucji – żaden pojedynczy specjalista ani instytucja nie jest w stanie zabezpieczyć wszystkich podstawowych potrzeb rodziny uwikłanej w przemoc. Dla podjęcia skutecznych działań pomocowych niezbędne jest kompleksowe podejście do sytuacji, w jakiej znajduje się rodzina dotknięta przemocą, poprzez tworzenie sieci współpracy opartej o działanie lokalnych zespołów interdyscyplinarnych.

KOMPLEKSOWOŚĆ

Przemoc domowa jest ujęta w programie jako zjawisko złożone, wieloaspektowe, rozpatrywane w kilku perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej, społecznej. Z punktu widzenia prawa przemoc domowa jest uznawana za przestępstwo, co zobowiązuje służby policyjne i wymiar sprawiedliwości do interweniowania, podejmowania odpowiednich działań na rzecz ochrony ofiar, ścigania i karania sprawców. Aspekt psychologiczny zwraca uwagę na mechanizmy przemocy w rodzinie, na relacje pomiędzy ofiarą i sprawcą, na odczuwane przez ofiary skutki zachowań przemocowych, a także na możliwości „wyjścia” z przemocy. Spojrzenie od strony moralnej odwołuje się do wartości, takich jak poszanowanie życia ludzkiego, zdrowia czy godności ludzkiej. Przemoc postrzegana jest jako krzywdzenie słabszych, jako zachowanie godzące w powszechnie uznawane wartości moralne, a co za tym idzie jako zachowanie nieakceptowane, wymagające potępienia.

Z punktu widzenia społecznego, zwracają uwagę mity i stereotypy, jakie funkcjonują

w społeczeństwie usprawiedliwiają zachowania przemocowe. Niezwykle ważne są także społeczne konsekwencje przemocy w rodzinie: ryzyko dziedziczenia i powielania zachowań przemocowych przez dzieci czy też przenoszenie przemocy na inny grunt, poza rodzinę.

EFEKTYWNOŚĆ

Program zakłada realizację celów i kierunków działań, w oparciu o diagnozę problemu, rozpoznanie zjawiska i jego lokalnych uwarunkowań, w drodze budowania i udoskonalania współpracy pomiędzy instytucjami i specjalistami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Pozwala to na wypracowywanie skuteczniejszych i bardziej efektywnych rozwiązań.

ADRESACI PROGRAMU

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doświadczających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać zachowania przemocowe, niezbędne jest stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwikłanym w przemoc, systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza form pomocy oraz specjalistów, ich kwalifikacji i umiejętności. Program kierowany jest zatem zarówno do osób pomagających jak i do samych rodzin.

VI. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania osób dotkniętych przemocą w rodzinie, oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie określa:

1. ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
2. ustawa z dnia 26 października 1982r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi
3. ustawa z dnia 6 czerwca 1997r Kodeks karny
4. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13-września 2011r w sprawie procedury Niebieskiej Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta,
6. Gminny Program Wspierania Rodziny
7. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

VII. CELE PROGRAMU

Celem nadrzędnym programu jest:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla ofiar przemocy oraz zwiększenie działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Realizację celu nadrzędnego zawarto w 4 celach szczegółowych:

1. Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie.
2. Minimalizowanie negatywnych skutków stosowania przemocy w rodzinie.
3. Ochrona ofiar przemocy.
4. Wysoka jakość i skuteczność pomocy i interwencji wobec problemu przemocy.

Wszystkie działania przewidziane w programie służą bezpośredniemu osiągnięciu celów operacyjnych odnoszących się do postaw społecznych wobec problemu przemocy, dostępności instytucji świadczących profesjonalną pomoc, form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc, poziomu jakości udzielanej pomocy, współpracy na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy. Zadania zaplanowane do realizacji w ramach programu mają z jednej strony charakter profilaktyczny, prewencyjny, z drugiej zaś służą zwalczaniu problemu i jego negatywnych konsekwencji.

VIII. ZESTAWIENIE CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH I ZADAŃ

Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie

Lp.	Zadania	Działanie	Termin realizacji	Realizator	Wskaźniki
1.	Edukacja społeczna i promocja postaw społecznych oraz działań wolnych od przemocy	- Prowadzenie dla dzieci i młodzieży zajęć wychowawczych oraz informacyjno – edukacyjnych w zakresie radzenia sobie ze stresem i agresją	Zadanie ciągle	Dyrektorzy placówek oświatowych działających na terenie Gminy Chełmec	Liczba odbytych zajęć wychowawczych i informacyjno – edukacyjnych
		- Opracowywanie i realizacja programów profilaktycznych w szkołach uwrażliwiających dzieci i młodzież na przemoc w rodzinie	Zadanie ciągle	Dyrektorzy placówek oświatowych działających na terenie Gminy Chełmec	Ilość programów, liczba szkół w których realizowano programy, liczba uczniów objętych programem
		- Rozwój form spędzania czasu wolnego sprzyjający wzmocnieniu więzi rodzinnych	Zadanie ciągle	Urząd Gminy w Chełmcu, sołectwa, Gminny Ośrodek Kultury w Chełmcu,	Liczba imprez, festynów, pikników
		- Opracowanie i upowszechnienie materiałów informacyjno – edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie i jej negatywnych skutków	Zadanie ciągle	Zespół Interdyscyplinar-ny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmcu	Liczba ulotek, plakatów, informacji na stronach
2.	Oddziaływanie korekcyjno - edukacyjne	- Kierowanie sprawców przemocy na zajęcia korekcyjno - edukacyjne	W każdym roku trwania programu	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmcu Zespół Interdyscyplinar-ny, Sąd Rejonowy w Nowym Sączu	Liczba skierowanych osób

Minimalizowanie negatywnych skutków stosowania przemocy w rodzinie

Lp.	Zadania	Działania	Termin realizacji	Realizator	Wskaźniki
1.	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą	- Interwencja kryzysowa - Praca socjalna, pomoc finansowa, rzeczowa, posiłki	Zadanie ciągłe	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmcu, Zespół Interdyscyplinarny	Liczba interwencji kryzysowych, liczba porad udzielonych osobom dotkniętym przemocą
		- Poradnictwo medyczne, prawne, psychologiczne, socjalne – Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	Zadanie ciągłe	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmcu, Zespół Interdyscyplinarny, Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej na terenie gminy Chełmiec, Policja, Sąd Rejonowy w Nowym Sączu	Liczba osób, którym udzielono wsparcia w związku z występowaniem przemocy w rodzinie
2.	Zadania realizowane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- Wszystkie działania z katalogu zadań wymienionych w programie, które wiążą się z przeciwdziałaniem przemocy u osób uzależnionych lub współuzależnionych	Zadanie ciągłe	GKRPA w Chełmcu	Liczba postępowań dot. objęcia Leczeniem odwykowym osób stosujących przemoc

Ochrona ofiar przemocy

Lp.	Zadania	Działania	Termin realizacji	Realizator	Wskaźniki
1.	Ochrona przed dalszą przemocą	- Odseparowanie sprawcy przemocy - zastosowanie środków zapobiegawczych - wspieranie i rozwój poradnictwa dla osób uwikłanych w przemoc	W miarę potrzeb	Policja, Prokuratura Rejonowa w Nowym Sączu ; Sąd Rejonowy w Nowym Sączu; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,	Liczba sprawców objętych działaniem, - liczba zastosowanych środków zapob.

2.	Integrowanie działań instytucji organizacji wobec problemu przemocy	- Budowanie lokalnej koalicji, działalność zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy	Zadanie ciągle	Wójt Gminy Chelmiec, Policja, Sąd Rejonowy w Nowym Sączu, Zakłady Opieki Zdrowotnej na terenie gminy Chelmiec. Placówki oświatowe, GOPS Chelmiec, GKRPA w Chelmcu, Zespół Interdyscyplinarny	liczba spotkań zespołu, liczba interwencji podejmowanych przez zespół, liczba rodzin którym udzielono wsparcia
----	---	---	----------------	--	--

Wysoka jakość i skuteczność interwencji wobec problemu przemocy

Lp.	Zadania	Działania	Termin realizacji	Realizator	Wskaźniki
1.	Rozwój wiedzy, kompetencji i umiejętności reagowania wobec problemu przemocy	-Szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy poszczególnych służb w tym członków zespołu Interdyscyplinarnego - Doskonalenie współpracy między instytucjami i organizacjami w zakresie pomocy i wsparcia udzielanego osobom uwikłanym w przemoc -Uczestnictwo w konferencjach i seminariach dotyczących wymiany doświadczeń, zmian w przepisach prawnych, ustalenia wspólnych kierunków pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie - systematyczne podnoszenie wiedzy na temat przemocy w rodzinie, w szczególności wśród nauczycieli, pedagogów szkolnych policjantów, dzielnicowych - Superwizja podejmowanych działań w zespole interdyscyplinarnym i grup roboczych	Cyklicznie, przez cały okres programu	Wszyscy realizatorzy programu	Liczba szkoleń, liczba uczestników
2.	Tworzenie i aktualizowanie baz informacyjnych nt. przemocy	- Tworzenie i aktualizowanie baz informacyjnych nt. przemocy	Zadanie ciągle	Wójt Gminy Chelmiec, GKRPA GOPS Policja Zespół Interdyscyplinarny	Liczba informatorów

IX. REALIZATORZY I PARTNERZY

1. Urząd Gminy Chełmiec
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmcu
3. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5. Komenda Miejska Policji w Nowym Sączu
6. Sąd Rejonowy w Nowym Sączu – kuratorzy sądowi i społeczni
7. Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej – pielęgniarki środowiskowe, lekarze rodzinni
8. Placówki oświatowe działające na terenie Gminy Chełmiec
9. Sołtysi wsi z terenu Gminy Chełmiec
10. Gminny Ośrodek Kultury w Chełmcu

X. SPODZIEWANE REZULTATY

1. Podniesienie świadomości dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie ze stresem agresją.
2. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
3. Podniesienie aktywności społecznej.
4. Rozwój efektywnej i kompleksowej współpracy między instytucjami i specjalistami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
5. Zwiększenie liczby przeprowadzonych szkoleń.
6. Zwiększenie efektywności prowadzonych działań wobec rodzin doznających przemocy.
7. Zwiększenie wiedzy i kompetencji służb, instytucji i organizacji społecznych pracujących w obszarze przemocy domowej oraz poprawa współpracy w tym zakresie.
8. Zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie.
9. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy.
10. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
11. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.
12. Zmniejszenie społecznej tolerancji dla przemocy w rodzinie.
13. Zwiększenie poziomu wiedzy sprawców na temat przemocy.

Efektywność programu i jego ocena mierzona będzie poprzez prowadzenie statystyk, ich analizę ilościową i jakościową. Z realizacji zadań programowych sporządzane będą sprawozdania roczne.

XI. FINANSOWANIE PROGRAMU

Zakłada się, że niniejszy program będzie finansowany w różnych formach, z wykorzystaniem wielu źródeł finansowania.

Część środków, przeznaczona na realizację zadań będzie pochodziła z budżetu gminy. Źródłem finansowania będzie również budżet państwa, uwzględnia się również rzeczowe wkłady własne instytucji i organizacji zaangażowanych w realizację programu oraz możliwości tworzenia projektów finansowanych ze środków unijnych.

XII. MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Realizacja programu będzie poddawana systematycznemu monitoringowi jak również końcowej ewaluacji. Monitoring programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ich skuteczność oraz podejmowanie bieżących działań korygujących.

Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu w przyszłości.

Podstawą ewaluacji programu będą sprawozdania finansowe i merytoryczne sporządzane dla poszczególnych celów i zadań oraz sprawozdanie dla Rady Gminy sporządzane do 31 marca każdego roku.